

ствуващитѣ такива съ книги. Ето защо ние не можемъ да разчитаме, че библиотечното дѣло и читалищата биха се подигнали и преуспѣвали, благодарение на нашитѣ културно-просвѣтни др-ва по простата причина, че такива др-ва и съюзи, които да се грижатъ за читалищата, нѣмаме още. Може би да се основатъ такива, или пъкъ нѣкои отъ сѣществующитѣ да се заематъ по-късно съ такава работа, но това е въпросъ на бъдещето.

У насъ липсватъ не само такива др-ва и съюзи, които да се грижатъ за създаване и уреждане на читалища, но липсва и широка дарителна инициатива, която поне въ това отношение, може да допринесе твърде много. Щедрата дарителска инициатива у насъ е въ състояние да допринесе твърде много за стабилизирането и развитието на читалищата. При нашитѣ условия, като се взематъ предъ видъ духовнитѣ интереси на населението около мѣстното читалище, необходими сж сравнително малко сръдства, но разумно употребени, за да се създаде твърде много. Не може да се откаже, че благодарение частичнитѣ, и при това твърде рѣдки пожертвувания, и на голѣмитѣ усилия на група искрени ратници въ полето на народната просвѣта, си построиха нѣкои читалища свои собствени помѣщения и набавиха значително число книги. Обаче, това сж само нѣколко случаи и то само въ градове, а за ония народни читалища въ по-голѣмитѣ села и малкитѣ градове, които въ миналото сж били гнѣзда на култура и просвѣта, никой не се е и замислювалъ; тѣ продължаватъ своето полузамръло сѣществувание безъ надежда за по-добро бъдеще. У насъ изобщо пожертвувания за народополезни и обществени цели сж много рѣдки.

Нигде въ свѣта библиотечното дѣло нѣма такъвъ голѣмъ разцвѣтъ, както въ Америка. Въ голѣма степенъ стихийното и бързо развитие на библиотекитѣ въ Америка се дължи на американскитѣ огромни пожертвувания. За американцитѣ — особено пъкъ въ щата Масачузетъ — библиотекитѣ сж сжщо тъй необходими за общественото благоустройство, както уличнитѣ фенери.

Тамъ много публични библиотеки се подържатъ отъ частни лица и дружества. Въ Америка е много обикновено явление да се завещаватъ капитали на библиотекитѣ. Тѣй напр. въ Нью-Йоркъ Асторъ е пожертвувалъ за учредяване на библиотеки 2,000,000 долари, Леноксъ — 800,000 долари и други 62 пожертвувания на сума 40,000,000 долари. Въ Чикаго Крераръ е пожертвувалъ 3,000,000 долари, Нюбери — 2,000,000. Накрай нека спомена и за най-щедрия дарителъ Карнеджи, който е пожертвувалъ 13,000,000 долари за учредяване и подържане на библиотекитѣ. На неговѣ сръдства сж пустнати въ обръщение десетки милиони книги.

Наистина, това може да се види невѣроятно на пръвъ погледъ и дори баснословно, но то е фактъ. Ние можемъ само да съжаляваме, че у насъ нѣма подобни факти.

Но какви грижи е полагала и полага държавата днесъ за развитието на библиотечното дѣло? — Почти никакви. Правителствената властъ е съвършено индиферентна къмъ тия културни институти — народнитѣ читалища, и нѣма нито единъ актъ, съ който тя да е проявила що годе интересъ къмъ тѣхъ, като изключимъ, разбира се, дветѣ народни библиотеки — Софийската и Пловдивската. Съвсемъ не е такъво отношението на държавната властъ къмъ публичнитѣ библиотеки на Западъ. Тамъ отъ дълги години сѣществува специално библиотечно законодателство. Ще посоча за примѣръ Англия, дето въ 1850 год. е създаденъ особенъ законъ за библиотеченъ данѣтъ, приходитѣ отъ който се предаватъ напълно на библиотекитѣ и съ който тѣ сж осигурени еднажъ за винаги. Тамъ даже всѣка библиотека може